

Izraelské střípky – 4.

Ha Kotel – kotel modliteb, radosti i nářků

Protože jsem si byl vědom skutečnosti, že můj čas na pozorování je v Izraeli velmi limitovaný, rozhodl jsem se část první noci obětovat velké procházce Jeruzalémem. Do obvodu starého města, které je obeháno středověkými hradbami z doby vlády Sulejmana II. – Nádherného, jsem vstoupil Jaffskou bránou. Její hlavní oblouk ve své pýše nechal kdysi zbourat Pruský král Vilém, který byl patrně toho názoru, že brána je pro jeho majestátní průvod příliš nízká a těsná. Mé kroky se od torza brány ubíraly křesťanskou čtvrtí až k jednomu ze čtyř vstupů ke zdi nářků. Zde jsem musel projít kontrolním rámem. Ten je, jak jsem rychle pochopil, v Izraeli běžnou součástí života. Rámem procházíte na jakékoli významnější místo, na němž se shromažďuje větší množství lidí.

Židé označují mohutnou stěnu z kvádrů, jediný skutečný pozůstatek herodovského Jeruzaléma, jako „Ha Kotel“. Evropanům je stěna známa jako „Západní zeď“, či „zeď nářků“. Musím přiznat, že jsem v tu chvíli ocenil půvab češtiny, neboť mi zeď a její přilehlé okolí skutečně připomínalo jakýsi posvátný „modlitební kotel“. K samotné zdi se sestupuje přes malé náměstíčko, které svým vzhledem připomíná mírně se svažující rampu.

Pomyslný středobod rampy před Zdí vytváří stožár s Izraelskou vlajkou a je místem častých vojenských přísah.

Určitou zvláštností místa je nerovnoměrné rozdělení modlitebního sektoru na dvě části: výrazně větší je určena mužům a často bývá mohutně obsazena v noci. Menší část patří ženám modlitebnicím, jejichž aktivita se odehrává převážně během dne. Oba sektory jsou pak od sebe odděleny vysokou zástěnou.

U samotné stěny je kupodivu dostatek světla i v noci. Celý prostor ozařují silné reflektory, za nimiž se schovávají bedliví strážci pořádku tohoto svatého místa. Jejich úkolem je zabránit jakýmkoli případným konfliktům. Například takovým, které se udály v poměrně nedávné minulosti. Tehdy z Araby obsazené chrámové plošiny přšely kameny na modlitebníky. Možná se vám ten krvavý masakr vybaví z večerních zpráv, které tenkrát obletěly svět.

* * *

Dotknout se mohutné zdi, ke které již po dvě tisíciletí nejenom Židé s nadějí vztahují své ruce, je skutečně ojedinělým zážitkem. Dotekem i modlitbou se spojíte s těmi, kdo tu stáli dávno před vámi, i těmi, kteří přijdou dlouho po vás. Ve škvírách mezi kameny vidíte stovky zasunutých drobných svítek, které nesou poselství touhy a naděje svých vkladatelů.

V jistém smyslu je „Ha Kotel“ místem, kde se spojují lidské generace; kde se lidský čas prolíná s časem Božím. To byl můj nejsilnější vjem při noční návštěvě tohoto zvláštního místa, k němuž se, jak věří ortodoxní Židé, „upírají oči Hospodinovy“.

* * *

Ke Zdi jsem v následujících dnech zamířil ještě několikrát. Pokaždé jsem pohládl přede mnou už tolikrát pohlazené kameny; pokaždé jsem vyslal své myšlenky a modlitby podél mohutných krémově zbarvených kvádrů někam vzhůru.

Vzpomínám, že při mém prvním nočním zastavení se mě velice dotkla radost mladých chasidských Židů, věkem teprve dospívajících mladíků. Ti před Zdí své modlitby za zpěvu doslova tancovali.

Pohyb při modlitbě je pro ortodoxní Židy hodně důležitý: kmitající tělo pomáhá udržovat modlitebníka ve stavu bdělosti a usnadňuje soustředění na samotnou modlitbu. Nakonec dodává modlitbě i pravidelný rytmus. Modlíci se vyjadřuje Bohu svou lásku a oddanost doslova celým svým tělem.

Když jsem čas od času od zdi odstupoval, abych na chvíli usedl na židle, které jsou připraveny opodál, mohl jsem nerušeně pozorovat to prazvláštní dění kolem sebe. Mnozí ortodoxní mladíci se co chvíli pozpátku v uctivé úkloně vzdalovali od zdi proto, aby po několika krocích vytáhli ze svých kaftanů mobily. Několik okamžiků něco vzrušeně vyřizovali, aby se nakonec ke Zdi vrátili a pohroužili se do dalších naléhavých proseb a modliteb.

Dojímavá byla vojenská přísaha, jejíž závěr jsem stihl při jednom svém příchodu na ona posvátná místa. Po zakončení přísahy mladí vojáci po dvou-třech směřovali ke Zdi, aby jeden druhému požehnali a své přátelství stvrdili vzájemnou přísahou. Někteří z mladíků byli ortodoxní, neboť jarmulka byla součástí jejich uniformy; jiní, ti sekularizovaní si papírovou čepičku půjčovali před samotným vstupem ke Zdi. A přestože nevěřili, tak jako jejich předci, či nyní kamarádi v uniformě, úcta k místu jim velela respektovat víru a požadavky druhých.

* * *

Při své poslední návštěvě místa jsem udělal ještě jednu velmi výjimečnou zkušenost. Bylo krátce po poledni, slunce nemilosrdně pražilo a celý prostor byl rozpálený téměř k nesnesení. Jen těžko se daly myšlenky udržet na uzdě a modlitby neochotně klouzaly ze rtů. Náhle se celý prostor naplnil voňavým vánkem, který v kotli před Zdí z ničeho nic zavířil. Zvláštní bylo, že nezvedl prach, zato jemně obestřel modlitebníky svou přítomností. Ti, kteří se ztěžka opírali o Zed', náhle ožili. Únava opadla a k nebi radostně letěla nová a nová slova plná naděje. Trvalo to krátkou chvílí, vánek se několikrát mezi námi zatočil a zmizel. Tehdy jsem zcela nově nahlédl slova, která v Bibli popisují působení Božího Ducha: přijde – a ty nevíš, odkud se vzal; vykoná to, co sám vykonat chce; vytratí se náhle, tak jako náhle přišel; nemůžeš ho vyvolat, spoutat, k něčemu donutit. Jediné, co můžeš, je počítat s tím, že se může náhle objevit a že bude konat věci, o kterých nemáš tu nejmenší představu, protože jsou to věci a skutečnosti, které tě přesahují...

Petr Plaňanský